

Trouwen, of samenwonen?

Er zullen weinig gemeenten in ons land zijn waar het niet voorkomt dat jongeren eerst samenwonen voordat het tot een huwelijk komt. En het ziet er naar uit dat dit steeds meer zal toenemen, ook in kerkelijke gemeenten. Soms is het samenwonen definitief, meestal volgt na enkele jaren een huwelijk.

Het spreekt vanzelf dat een stel dat gaat samenwonen veel vragen oproept in de kerkelijke gemeente en een spanningsveld geeft. Kan er sprake zijn van een kerkelijke huwelijksinzegening als er eerst een tijdje, ook al was het met dezelfde vriend of vriendin, is samengewoond? En kunnen samenwonenden belijdenis doen of, als er een kind geboren is, dit kind ten doop houden? Staat dit niet op gespannen voet met de roeping als gemeente van Christus om heilig te zijn en het huwelijk hoog te houden?

Tegelijk is er de kans dat samen-

wonenden bij weigering zich teleurgesteld of geërgerd van de kerk afwenden, terwijl het beleid van de gemeente dient te zijn om mensen voor Christus te winnen. Heeft de gemeente er oog voor dat jongeren leven te midden van leeftijdgenoten voor wie het heel gewoon is dat twee mensen die van elkaar houden samenwonen? Jongeren die niet samenwonen hebben in ieder geval hun vrienden wat uit te leggen.

Bij elkaar intrekken

Samenwonen kan op verschillende manieren. Het eenvoudigste is om

gewoon bij elkaar in te trekken. Zo kunnen bijvoorbeeld studenten in de grote steden ertoe komen om samen te wonen. Daarbij komt dat de seksuele revolutie van een halve eeuw geleden en het gemak waarmee anticonceptiemiddelen verkrijgbaar zijn, velen een ander zicht op seksualiteit gegeven hebben. Veel jongeren zijn nauwelijks doordrongen van het unieke van een seksuele relatie. Is trouwens, wat in onze tijd steeds meer voorkomt, het samen als vriend en vriendin met een tentje met vakantie gaan, ook geen vorm van samenwonen?

Samenlevingscontract

Een serieuzere vorm van samenwonen is het maken van een samenlevingscontract, wat gebeurt bij de notaris. Daarin staan afspraken over de kosten van elkaars levensonderhoud en van de huishouding, het gebruik van bankrekeningen en zaken als verdeling van de bezittingen bij beëindiging van de rela-

telijke vertegenwoordiger; dat is hij pas als hij het ouderlijk gezag heeft aangevraagd. Een samenlevingscontract is nodig om partnerpensioen te ontvangen.

Bij zo'n contract is een aantal vragen te stellen. Is het samenleven als man en vrouw een zakelijk contract, met de mogelijkheid om het eenzijdig op te zeggen? Heeft het huwelijk niet de diepe dimensie van een verbond, waarbij beide partners openlijk, in het bijzijn van (vele) anderen, het jawoord gaven?

Geregistreerd partnerschap

De meest serieuze vorm van samenwonen is het geregistreerd partnerschap, dat dicht aanligt tegen het huwelijk. Het wordt gesloten op het gemeentehuis, bij de ambtenaar van de burgerlijke stand, er ontstaat evenals bij het huwelijk (zolang de overheid dat niet verandert) automatisch gemeenschap van goederen, beide partners hebben de plicht om elkaar te onder-

houden, bij overlijden van één is er recht op de erfenis en bij beëindiging van de relatie recht op alimentatie. Er is wel verschil met het huwelijk. Wanneer er kinderen geboren worden, krijgen deze niet

De Bijbel tilt het huwelijk op het niveau van een verbond

tie. Worden er kinderen geboren, dan moet de vader – wil het kind recht hebben op een wettelijk erfdeel – elk kind afzonderlijk wettelijk erkennen. Hij is dan van het kind nog geen wet-

automatisch beiden als ouders, zoals bij het huwelijk. Familierechtelijke betrekkingen ten aanzien van kinderen ontstaan pas door erkenning, wat de plicht inhoudt om de kinderen te onderhou-

Catechese

In Lopik is het de laatste acht jaar gebruikelijk om in de 16+-catechese-groep een half seizoen te besteden aan allerlei onderwerpen rond het zevende gebod. Evaluatie aan het einde van het seizoen leert dat met name van dit onderwijs het nodige blijft hangen. Laten we alle schroom laten varen en zo concreet mogelijk in ons onderwijs zijn.

(ds. A.J. Sonneveld, in: *De Waarheidsvriend*, 7 mei 2009)

den. En om de wettelijke vertegenwoordiger van het kind te zijn, moet het ouderlijk gezag worden aangevraagd. Daarna mag men pas beslissen over de opvoeding en verzorging van het kind en mag men zijn of haar vermogen beheren en rechtshandelingen voor hem of haar verrichten. Het is verhelderend om te bedenken dat het geregistreerd partnerschap oorspronkelijk door de overheid werd ingesteld voor het aangaan van een relatie van partners van hetzelfde geslacht.

Verzakelijking

Er zijn nog meer verschillen. Wie een geregistreerd partnerschap aangaat, is niet verplicht het jawoord te geven, wat bij de huwelijksluiting wel gebeurt. Betekent het afzonderlijk aanvragen van erkenning van een kind dat is geboren en het afzonderlijk aanvragen van het ouderlijk gezag, niet een lossere relatie ten aanzien van de kinderen? Bij een samenlevingscontract geldt dat nog veel meer. Betekent dat alles niet dat veel bijbelse noties voor een groot deel zijn zoekgeraakt? In het beleid van een kerkelijke gemeente mag daarom duidelijk naar voren komen dat de kerk, ook al gaat de overheid andere wegen, het huwelijk als standaard wil handhaven en hoog houden.

Het huwelijk hoog

Het is verbazend te ontdekken hoe dikwijls in de Bijbel over het huwelijk wordt gesproken. Toegegeven, we lezen niet van een huwelijksluiting door de overheid. Maar de huwelijksluiting vond wel plaats in een openbare samenkomst van de dorps- of stamgemeenschap. Bijbels gezien is het huwelijk geen zakelijk contract, maar

Verbond

In Spreuken 2:17 en Maleachi 2:14 wordt het huwelijk een verbond genoemd, hetzelfde hoge woord waarmee dikwijls de verhouding van God met Zijn volk en van Christus met Zijn gemeente wordt aangeduid. Het huwelijk een verbond: bruid en bruidegom geven elkaar, in het bijzijn van getuigen, het jawoord en beloven elkaar trouw. In de dienst van bevestiging en inzegening van het huwelijk spreken zij, voor God en Zijn gemeente, het jawoord nogmaals uit waarna zij de zegen ontvangen. God is getuige van hun jawoord, verbindt er Zijn zegen aan en geeft Zijn beloften.

een instelling van God als een levenslange verbintenis van liefde en trouw. We lezen dan ook vele malen van een bruiloft in de Bijbel. Jesaja spreekt van het zich versieren van de bruidegom en de bruid (61:10; 62:5). Jezus deed Zijn eerste wonder op een bruiloft (Joh.2) en vertelde verschillende gelijkenissen van een bruiloft (Matth.22 en 25; zie ook 9:15). Johannes de Doper spreekt over de bruid en de bruidegom (Joh.3:29). De Hebreeën-briefschrijver zegt: 'Laat het huwelijk bij allen in ere zijn en het huwelijksbed onbevlekt' (13:4). De Bijbel tilt het huwelijk op het hoge niveau van een verbond (Spr.2:17; Mal.2:14; zie kader). Heel bijzonder is het zoals Paulus het huwelijk tekent als een beeld van de verhouding van Christus tot Zijn gemeente (Ef.5:25) en hoe het boek Openbaring spreekt van het zich gereed gemaakt hebben van de bruid voor de bruiloft van het Lam (19:7 en 9).

Goede voorbeelden?

De vraag is of jongeren goede voorbeelden hebben van het huwelijk. Het percentage huwelijken dat tot een scheiding komt, was in 2012 in ons land 37, dat is meer dan 1 op de 3. Beschouwt de overheid het huwelijk in veel opzichten niet als een zakelijke overeenkomst? Begrijpelijk dat jongeren soms minachtend en mis-

Toerusting vooraf

In een meermansgemeente – zoals ik zelf in Vriezenveen meemaakte – kan er een gezamenlijke aanpak zijn. Iedereen die in die gemeente het huwelijk kerkelijk wilde laten bevestigen, was verplicht vooraf drie toerustingsavonden mee te maken (...). Reeds bij het huwelijksgesprek kan afgesproken worden dat de trouwlustigen meedoen aan een huwelijkskring voor jonggehuwden. (ds. G. de Fijter, in: *Toch gescheiden. Over de complexiteit van een gebroken huwelijk*)

schien niet geheel ten onrechte, spreken van het boterbriefje. Toch is het christelijk gezien goed om aan de hoge taak van de overheid vast te houden. De Bijbel geeft duidelijk aan dat het huwelijk geen onderonsje is, maar een publieke en juridische aangelegenheid, wat van een samenlevingscontract en geregistreerd partnerschap niet gezegd kan worden. Het zou goed zijn wanneer de gezamenlijke kerken een duidelijk beleid zouden vaststellen over wat als wezenlijk voor het huwelijk gezien moet worden.

Zijn overigens de dure bruiloften en het uitgebreide basispakket dat jongeren denken nodig te hebben als ze gaan trouwen, voor velen ook geen reden om te gaan samenwonen, zodat ze eerst kunnen sparen voor het bruiloftsfeest en de inrichting van de woning? Is dat geen reden tot grondige bezinning op onze levensstijl als christen? Zou het niet goed zijn dat ouders hun kinderen voorleven wat een eenvoudige levensstijl is en dat zij, als zij daartoe de mogelijkheid hebben, hun kinderen materieel wat tegemoetkomen?

Beleid

Hoe moet een kerkenraad met dit alles omgaan? Is het wel mogelijk in alle gevallen een rechte lijn te trekken? Aan de ene kant zal de kerkenraad blij zijn als samenwonenden besluiten tot een huwelijk en dat huwelijk kerkelijk willen laten inzegenen. Aan de andere kant zijn er vragen waarop niet altijd een eensluidend antwoord is te geven. Dat geldt zeker als er al eerder, met een

andere vriend of vriendin, samengewoond was, misschien zelfs meerdere malen. Het uit elkaar gaan van samenwonenden heeft immers het karakter van een echtscheiding, ook al was er formeel geen sprake van een huwelijk. Duidelijk dient te zijn dat de kerk het huwelijk ziet als een unieke instelling van God. Daar moet niets aan worden afgedaan. Pastoraat is tegelijk altijd pastoraat op maat. Daarbij komt dat we leven in een missionaire situatie. Het maakt nogal verschil of jongeren een trouw kerkelijke achtergrond hebben of dat zij bijvoorbeeld via het evangelisatiewerk in aanraking kwamen met het Evangelie. Bovendien is het niet zo gemakkelijk degenen die in oprechte liefde en trouw samenwonen en de intentie hebben altijd bij elkaar te blij-

De overheid beschouwt het huwelijk in veel opzichten als een zakelijke overeenkomst

ven ervan te overtuigen dat ze er naast zitten. Zij zullen niet zo gauw inzien dat het bij het leven als christen hoort om naar het gemeentehuis te gaan om een burgerlijk huwelijk te sluiten. Dat geldt temeer als de ouders van (een van) beiden geen bezwaar tegen het samenwonen van hun kinderen hebben. De kerkenraad doet er dan ook wijs aan om het beleid rond huwelijk en samenwonen in zijn beleidsnota niet bij voorbaat dicht te timmeren, maar wel dui-

delijk uit te spreken dat hij het huwelijk voor het samenleven van man en vrouw als de juiste en bijbelse weg ziet.

Zevende of vijfde gebod

Het is de vraag of het juist is om bij samenwonen direct te spreken van zonde tegen het zevende gebod – zonde die vaak hoger wordt opgenomen dan zonde tegen andere geboden. Het is goed om te bedenken dat de catechismus niet bij het zevende maar bij het negende gebod (iemand's woorden verdraaien, roddelen of iemand lichtelijk oordelen of veroordelen) spreekt van eigen werken van de duivel en de zware toorn van God. Bij jongeren die op een integere wijze samenwonen – en die zijn er – valt eerder te denken aan dwaling ten opzichte van het vijfde gebod, omdat zij geen zicht hebben op de taak van

niet alle ruimte om het belang van het huwelijk tegenover het samenwonen te onderstrepen?

Een belangrijke vraag is of de kerkenraad voldoende zijn best deed om duidelijk te maken wat het unieke van het huwelijk is en of samenwonenden voldoende aandacht kregen, eventueel door een daarvoor aangewezen ouderling, om hen tot andere gedachten te brengen. Komen vragen rond huwelijk en seksualiteit voldoende aan de orde in prediking, pastoraat en catechese? Is er huwelijks catechese en/of een jonggehuwdenkring? Het kan niet voldoende gezegd worden dat de kerkenraad alert dient te zijn op ontwikkelingen in de samenleving.

'Voorbeeldig' leven

Is het met name in onze tijd niet heel belangrijk om het positieve van het 'Gij geheel anders' (Ef.4:20) van de

Doet de kerkenraad zijn best om duidelijk te maken wat het unieke van het huwelijk is?

de burgerlijke overheid. Belangrijk is erop te wijzen dat de overheid, ook al neemt zij zelf in veel opzichten het huwelijk nauwelijks serieus, Gods dienaar is (Rom.13:4). De huwelijks-sluiting is door de Reformatie, in tegenstelling tot de Rooms-Katholieke Kerk, terecht gezien als een publiek-rechtelijke zaak, gesloten voor de ambtenaar van de burgerlijke stand, in het bijzijn van getuigen, met rechten en plichten die te maken hebben met de gehele samenleving.

Toerusting

Als samenwonenden vragen om hun huwelijk in te zegenen, is een pastorale benadering op zijn plaats. Zou een kerkenraad niet blij zijn als ze gaan trouwen? Biedt dat bovendien

christelijke gemeente te onderstrepen? Toen in de eerste christentijd christenen een kleine minderheid waren, golden die woorden heel bijzonder. Ze gelden nu ook, in het bijzonder voor het christelijk huwelijk en het christelijk gezin. Zouden ook voor onze tijd niet de woorden in de bekende brief aan Diognetus (2e eeuw) gelden: 'Christenen wonen in hun eigen land, maar als vreemdelingen, zij trouwen als ieder ander en krijgen kinderen, maar ze leggen hun kinderen niet te vondeling, zij delen hun tafel, maar niet hun bed, ze zijn arm, maar maken velen rijk.' Zo kan de gemeente, naar de woorden van Paulus, een voorbeeld zijn in woord, in wandel, in liefde, in geest, in geloof en in reinheid (1 Tim.4:12).

Gespreksvragen

1 Wordt er naar uw mening in uw gemeente voldoende aandacht besteed aan huwelijkstoerusting? Wat is goed, wat kan beter?

2 Hoe kan een eenvoudiger leefpatroon met het oog op een bruiloft en huwelijk gerealiseerd worden? Probeer u eens verschillende dingen te noemen.

3 Heeft het al of niet samenwonen naar uw mening te maken met het vijfde of zevende gebod? Of met (geen van) beide?

4 Ton en Loes, beiden trouwe kerkgangers, zijn gaan samenwonen. Ton komt uit een kerkelijk gezin. Loes komt uit een onkerkelijk gezin, maar voelt zich erg door de preek aangesproken. De wijkpredikant heeft hen op een zondagavond bij hem thuis uitgenodigd, waarbij in het gesprek ook het al of niet samenwonen ter sprake kwam. Ton en Loes waren dat heel beslist niet van plan. Toen Ton echter de eerste keer bij Loes bleef slapen, kregen beiden de slaapkamer van Loes aangewezen. Zo kwam het langzamerhand toch tot samenwonen. De ouders van Loes zijn daar ook voorstander van. Als Ton over ongeveer twee jaar afgestudeerd is en er genoeg geld is willen ze gaan trouwen. Hoe moet de kerkenraad reageren op de vraag om kerkelijke huwelijksinzegening?

- a) Huwelijk niet kerkelijk inzegenen.
- b) Huwelijk kerkelijk inzegenen na schuldbelijdenis.
- c) Huwelijk kerkelijk inzegenen nadat ze eerst drie maanden uit elkaar zijn gegaan.
- d) Huwelijk kerkelijk inzegenen met de uitdrukkelijke aanzegging dat ze naar de mening van de kerkenraad verkeerd zijn geweest en dat tijdens het huwelijksgesprek in het gebed ook voor God belijden.
- e) Huwelijk gewoon kerkelijk inzegenen en verder niet moeilijk doen.

Auteur van deze brochure is
ds. H. Veldhuizen, emeritus predikant
te Wapenveld.

Uitgave van de Gereformeerde Bond in de Protestantse Kerk
Bijlage bij *De Waarheidsvriend*, 23 mei 2014

Kleine Fluitersweg 253, 7316 MX Apeldoorn | tel. 055-5766660
www.dewaarheidsvriend.nl | www.gereformeerdebond.nl

Verder lezen

- C.B. Engelsma, *Aan het Woord over relaties* (Heerenveen, 1996)
- P.J. Vergunst (red.), *Trouw en liefde* (Heerenveen, 2001)
- P.J. Vergunst (red.), *Toch gescheiden. Over de complexiteit van een gebroken huwelijk* (Zoetermeer, 2012)

Artikelen uit *De Waarheidsvriend*, digitaal beschikbaar via
www.dewaarheidsvriend.nl of www.digibron.nl:

- ds. H. Klink, 'Huwelijk en samenwonen' (19 mei 1993)
- ds. A.A.A. Prosman, 'Samenwonen en openbare belijdenis' (2 april 1992)
- ds. A.J. Sonneveld, 'Samenwonen en doop' (april/mei 2009)